

PRESSEMELDING fra EUs narkotikabyrå i Lisboa

NYE STOFFER: PROBLEMENE MED Å 'TREFFE ET BEVEGELIG MÅL'

Innovative og stadig mer sofistikerte markeder utfordrer narkotikapolitikken, sier EONN

(5.11.2009, LISBOA **SPERREFRIST 10:00 CET/lokal tid Brussel**) Markedet for syntetiske stoffer i Europa blir stadig mer komplekst og uforutsigbart, sier **EUs narkotikabyrå (EONN)**. Leverandørene er etter hvert blitt svært 'innovative' i både produksjonsprosesser, produktvalg og markedsføring, og viser evne til hurtig å tilpasse seg kontrolltiltakene. Den stadig mer 'sofistikerte markedsføringen' av legale alternativer til illegale rusmidler (såkalte 'legal highs') er også en utvikling som vekker bekymring. Problemene med å 'treffe et bevegelig mål' er beskrevet i **Årsrapporten for 2009: Narkotikasituasjonen i Europa**, som offentliggjøres av **EONN** i Brussel i dag.

EUs system for tidlig varsling - gir bedre mulighet til å spore nye stoffer på markedet

Europa gjør framskritt i å oppdage nye stoffer som dukker opp på det illegale narkotikamarkedet. Det takket være **EUs system for tidlig varsling**, som ble etablert i 1997 ⁽¹⁾ som en ordning for rask reaksjon. Til nå har mer enn 90 stoffer blitt sporet gjennom denne kanalen. I 2008 ble 13 nye psykoaktive stoffer rapportert av **EUs medlemsstater** til **EONN** og **Europol** gjennom systemet ⁽²⁾. 11 av disse var nye syntetiske stoffer, og to var planter (kratom og kava). For første gang var en syntetisk cannabinoid, JWH-018, blant stoffene som ble rapportert. Denne gir cannabis-lignende virkninger når den røykes (se 'Spice' under). **EONN** publiserer i dag en 'narkotikaprofil' om syntetiske cannabinoider på nett ⁽³⁾.

Framstillingen av syntetiske cannabinoider markerer den seneste utviklingsfasen for 'designerdop': fra de fentanylbaserte stoffene (1980-årene) til fenetylaminer (slutten av 1980-årene) og tryptaminer (1990-årene), til piperaziner og derivater av katinon (etter 2000). Det er også verdt å merke seg at det i 2008 var færre nye stoffer i de største kjemiske gruppene, dvs. fenetylaminer, tryptaminer og piperaziner, enn i tidligere år. Seks av de 13 var derivater av katinon, en psykoaktiv ingrediens som finnes i khat.

Overvåking av internettet - EONN undersøker onlinemarkedet for narkotika

Internett har blitt en viktig markeds plass for psykoaktive stoffer, der forhandlere kan tilby alternativer til kontrollerte stoffer til et stort publikum. Som det framgår av årets rapport blir markedsføringen av disse 'lovlige alternativene' på internett stadig mer sofistikert fordi leverandørene forsøker å omgå kontroll.

I følge rapporten er overvåking av utviklingen på internett blitt stadig viktigere i arbeidet med å identifisere nye narkotikatrender. I 2009 undersøkte **EONN** 115 internettbutikker i 17 europeiske land. De fleste butikkene på nettet som ble identifisert, hadde base i **Storbritannia** (37 %), **Tyskland** (15 %), **Nederland** (14 %) og **Romania** (7 %).

De nye stoffene som dukker opp på internettmarkedet, kan være alt fra rusmidler som tradisjonelt har vært brukt i andre deler av verden, til kjemikalier som er syntetisert i laboratorier og ikke testet på mennesker. Blant de nye produktene som er kommet i salg i 2009, er 'partypiller' som inneholder lovlige alternativer til stoffet BZP, som nylig er blitt underlagt kontroll ⁽⁴⁾. Andre innovative trekk ved internettmarkedet er utviklingen av distinkte merkenavn og bruken av attraktiv emballasje, noe 'Spice' er et godt eksempel på.

Er 'Spice' en forsmak på hva vi har i vente?

Produkter som tilbys under merkenavnet 'Spice' og som gjerne markedsføres som røkelse, er blitt overvåket gjennom systemet for tidlig varsling siden begynnelsen av 2008. Informasjon på emballasjen opplyser at disse kan bestå av så mange som 14 ingredienser av vegetabilisk opprinnelse ⁽⁵⁾ men nyere tester har vist at noen partier også inneholder syntetiske cannabinoider. Per oktober 2009 er JWH-018 og åtte andre syntetiske cannabinoider blitt påvist i 'Spice'-produkter i Europa. Disse ingrediensene er ikke nevnt i produktinformasjonen og vil dermed kunne inntas uforvarende.

EONN fant at nærmere halvparten (48 %) av de 115 internetthandlere som ble undersøkt i 2009, tilbød 'Spice'. Disse var basert i 14 europeiske land, men landene med det største antallet forhandlere var **Storbritannia** (42 %), **Romania** (15 %), **Irland** (7 %) og **Latvia** (7 %). 'Spice' ble også tilbudt for salg i 'head shops' eller 'smart shops' – butikker som selger 'legal highs' – i minst ni EU-medlemsstater (**Tsjekkia, Tyskland, Latvia, Litauen, Luxembourg, Østerrike, Polen, Portugal og Storbritannia**).

Bekymringer omkring syntetiske cannabinoider har ført til at mange land har iverksatt tiltak for å forby eller på annen måte kontrollere 'Spice' produkter og 'Spice' relaterte forbindelser (**Tyskland, Estland, Frankrike, Litauen, Luxembourg, Østerrike, Polen og Sverige**). Minst 27 urteblandinger for røyking er funnet markedsført på internett som alternativer til 'Spice', under mange ulike navn (f.eks. 'Smoke', 'Sence'). Når vi ser hvor fort det kom erstatningsprodukter for 'Spice', skjønner vi hvilken evne dette markedet har til å respondere raskt overfor endringer i juridiske status for psykoaktive stoffer.

EONNs direktør Wolfgang Götz gir i dag denne kommentaren: 'Forsøk på å omgå narkotikakontroll ved å markedsføre uregulerte erstatningsstoffer er ikke et nytt fenomen. Det som er nytt, er det brede spekteret av nye stoffer som dukker opp, den aggressive markedsføringen av produkter merket på en bevisst villedende måte, den økende bruken av internett og hvor raskt markedet reagerer på kontrolltiltak. Hvis 'Spice' er en forsmak på hva vi har i vente, må vi sikre at vi har på plass hensiktsmessige tiltak i Europa for å håndtere denne stadig større utfordringen'.

ANDRE UTVIKLINGTREKK I MARKEDET FOR SYNTETISKE STOFFER

Nyere endringer i ecstasy-markedet

Ifølge dagens rapport inneholdt de fleste ecstasy-tablettene som ble analysert fram til 2007 MDMA eller et annet lignende stoff (f.eks. MDA, MDEA). Nyere, foreløpige data tyder imidlertid på at dette kan være i ferd med å endre seg i enkelte EU-land. For eksempel ble det i om lag halvparten av ecstasy-tablettene som ble beslaglagt eller solgt i **Danmark og Nederland**, ikke funnet MDMA, i stedet inneholdt tablettene mCPP ⁽⁶⁾.

Endringer i ecstasy-markedet kan være et resultat av at innsatsen for å hindre spredning av prekursorer (kontrollerte kjemikalier som brukes i framstillingen av illegale narkotiske stoffer) i stadig større grad lykkes (se boks i kapittel 4). Manglende tilgang på PMK, en viktig prekursor for framstilling av MDMA, kan være en forklaring på den siste tidens endringer av innholdet i ecstasy-tabletter. Det er for tidlig å si om denne utviklingen er midlertidig eller innebærer en mer varig endring i ecstasy-markedet. **EONN og Europol** vil presentere en felles analyse av ecstasy-markedet i 2010.

Det meste av produksjonen av ecstasy foregår fremdeles i Europa, særlig i **Nederland og Belgia** og i noe mindre grad i **Tyskland, Storbritannia og Polen**. Om lag 13 millioner ecstasytabletter ble beslaglagt i Europa i 2007. Anslag tyder på at 10 millioner voksne europeere (15-64 år) har prøvd ecstasy, og at ca. 2,5 millioner har brukt ecstasy det siste året. Flesteparten av brukerne er unge voksne (15-34 år) – om lag 7,5 millioner av dem har prøvd ecstasy, og om lag 2 millioner har brukt stoffet i løpet av det siste året. Trendene for bruken av ecstasy er generelt stabile i Europa (se figur GPS-21, del i og ii).

Metamfetamin på frammarsj

Så langt har metamfetamin ikke i vesentlig grad funnet veien inn på det store markedet for stimulerende stoffer i Vest-Europa, hvor kokain og amfetamin fortsatt dominerer. Visse tegn tyder imidlertid på at metamfetamin er i ferd med å få innpass på nye markeder.

Historisk sett har bruken av metamfetamin i Europa vært konsentrert til **Tsjekkia**. Dagens rapport forteller oss imidlertid at stoffet synes å bli mer tilgjengelig i deler av Nord-Europa, f.eks. i **Norge** og **Sverige**, der amfetamin tradisjonelt har vært det foretrukne sentralstimulerende stoffet. Også i denne sammenheng synes markedsfaktorer og tilgjengeligheten av prekursorer å være viktige, ettersom produksjonen av metamfetamin nå synes å foregå i **Litauen**, hvis geografiske plassering kan være gunstig for import av metamfetamin-prekursoren BMK fra land utenfor EU.

I 2007 ble det rapportert nærmere 4 500 beslag av metamfetamin i Europa, til sammen ca. 340 kg. **Norge** står for det klart største antallet beslag (1 284) og den største mengden (167 kg). **Sverige** sto for den nest største mengden metamfetamin som ble beslaglagt i Europa (51 kg) (se tabell SZR 17 og SZR 18).

Produksjonen av metamfetamin i Europa har tradisjonelt foregått i småskala "kjøkkenlaboratorier" i **Tsjekkia**, der det produseres små mengder, som oftest for personlig eller lokal bruk (390 slike laboratorier ble oppdaget i 2007). Nå rapporterer imidlertid **Europol** at et lite antall større produksjonsanlegg er blitt oppdaget og avvirket i andre deler av Europa, som **Tyskland** og **Nederland** ⁽⁷⁾.

Dagens rapport maner til fortsatt årvåkenhet, siden metamfetamin er relativt enkelt å produsere og kan ha betydelige negative effekter i et folkehelseperspektiv. **Slovakia** er et av landene som har opplevd et tiltakende metamfetamin-problem de siste årene. Om lag en firedel (26 %) av klientene som påbegynner behandling i **Slovakia**, oppgir nå metamfetamin som mest brukte rusmiddel.

EONNs direktør Wolfgang Götz kommenterer resultatene på følgende måte: - Det at narkotikamarkedet beveger og utvikler seg så hurtig, viser hvordan globalisering og innovasjon stiller landene overfor en stadig større utfordring. Dagens tilnærming til overvåking av og respons på bruken av nye psykoaktive stoffer vil også måtte utvikle seg hvis vi skal klare å holde tritt med dette skiftende fenomenet.

Merknader

Dataene som presenteres i *Årsrapport for 2009*, er fra 2007 eller siste tilgjengelige år.

Figurene og tabellene som nevnes i denne pressemeldingen, finnes i *Statistiske opplysninger 2009*

<http://www.emcdda.europa.eu/stats09>

Informasjon om og lenker til alle produkter, pressemeldinger, tjenester og arrangementer i forbindelse med *årsrapporten* er lagt ut på: <http://www.emcdda.europa.eu/events/2009/annual-report>

Denne pressemeldingen er hovedsakelig basert på kommentaren og kapittel 8 i rapporten.

⁽¹⁾ For ytterligere informasjon, se <http://www.emcdda.europa.eu/drug-situation/new-drugs> og <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index40105EN.html>

⁽²⁾ For en fullstendig liste over stoffer, se vedlegg 2 til EONN og Europols årsrapport for 2008 om implementeringen av rådsbeslutning 2005/387/JHA <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index33227EN.html>

⁽³⁾ Narkotikaprofil om syntetiske cannabinoider – <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles>

⁽⁴⁾ Den 3. mars 2008 vedtok Rådet for Den europeiske union en beslutning som definerer 1-benzylpiperazin (BZP) som et nytt psykoaktivt stoff som skal være gjenstand for kontrolliltak og strafferettslige bestemmelser i EU-medlemsstatene. Se <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index16783EN.html>

⁽⁵⁾ Se EONNs rapport om spice på: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/thematic-papers>

⁽⁶⁾ mCPP har vært gjenstand for overvåking gjennom systemet for tidlig varsling siden 2004.

⁽⁷⁾ Se s. 20 i EONN og Europols rapport "Methamphetamine: a European Union perspective in the global context", <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index82068EN.html>

Se også: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles/methamphetamine>